

TARTALOM

Oda WISCHMEYER:

- Előszó és bevezetés [N. A.] 1
Előszó a *Handbuch der Bibelhermeneutiken* magyar fordításához [N. A.] 7
Vorwort zur ungarischen Übersetzung des *Handbuchs der Bibelhermeneutiken* .. 8

BIBLIAI HERMENEUTIKÁK

- AZ ÓKERESZTÉNY EGYHÁZBAN 9

Karla POLLMANN:

- Az ókeresztény egyház: bevezetés [N. A.] 11

Anna TZVETKOVA-GLASER:

- Órigenész: *De principiis* [N. A.] 15

Karla POLLMANN:

- Tyconius. A *Szabályok könyve (Liber Regularum)* mint szinekdoché alapú hermeneutika [N. K.] 27

John BEHR:

- Tarszoszi Diodórosz és egzegézise [N. K.] 41

Jochen SCHULTHEIß:

- Ágoston: *De doctrina christiana* [N. A.] 55

Charlotte KEMPF:

- Lyoni Eucherius: *Formulae spiritalis intelligentiae, valamint Instructiones* [N. A.] . 73

Richard FLOWER:

- Hadrianosz: *Bevezetés a Szentírásba* [N. K.] 83

Thomas E. HUNT:

- Junillus Africanus: *Instituta Regularia Divinae Legis* [N. K.] 93

Jochen SCHULTHEIß:	
Cassiodorus: <i>Institutiones divinarum et saecularium litterarum</i> [N. A.]	109
Katharina GRESCHAT:	
Nagy Szent Gergely: <i>Moralia in Job</i> : „epistula dedicatoria” (kísérőlevél) és „praefatio” (előszó) [N. A.]	123
BIBLIAI HERMENEUTIKÁK	
A KÖZÉPKORBAN	135
Thomas PRÜGL:	
Középkor: bevezetés [N. A.]	137
Franklin T. HARKINS:	
Szentviktori Hugó: <i>Didascalion az olvasás művészetéről</i> [N. K.]	147
Gilbert DAHAN:	
Chobhami Tamás: <i>A Summa de arte praedicandi</i> bevezetése [T. B.]	163
Thomas PRÜGL:	
<i>Summa Halensis: Tractatus introductorius</i> , qu. 1: „ <i>De doctrina theologiae</i> ” [N. A.]	175
Marianne SCHLOSSER:	
Bonaventura: <i>Breviloquium</i> , Előszó [N. A.]	193
Thomas PRÜGL:	
Aquinói Tamás: <i>Summa theologiae</i> , I, 1, 9–10 [N. A.]	207
Gilbert DAHAN:	
Henri de Gand: <i>Introductio generalis ad sacram Scripturam</i> [T. B.]	225
Johannes Karl SCHLAGETER OFM:	
Petrus Joannis Olivi: A Szentírás hermeneutikája [N. A.]	239
Ian Christopher LEVY:	
Nicolaus a Lya: Bevezetők a Bibliához [N. K.]	259
Ian Christopher LEVY:	
John Wyclif hermeneutikája [N. K.]	277

BIBLIAI HERMENEUTIKÁK

A HUMANIZMUS ÉS A REFORMÁCIÓ KORÁBAN	295
Anselm SCHUBERT:	
Humanizmus és reformáció: bevezetés [N. A.]	297
Christoph SCHÖNAU:	
Jacques Lefèvre d'Étaples (Faber Stapulensis) <i>Quincuplex Psalterium</i> (1509) [N. A.]	301
Silvana Seidel MENCHI:	
Rotterdami Erasmus: Bibliai hermeneutika [N. A.]	311
Martin KEßLER:	
Andreas Bodenstein von Karlstadt: <i>De canonicis scripturis libellus</i> (1520) [N. A.]	323
Thomas KAUFMANN:	
Luther bibliai hermeneutikája az <i>Újszövetség-bevezetés</i> és a <i>De servo arbitrio</i> alapján [N. A.]	341
Alejandro ZORZIN:	
Hans Hut: <i>Christliche Unterrichtung</i> [N. A.]	355
Nicole GROCHOWINA:	
Bernhard Rothmann: <i>Von der Verborgenheit der Schrift</i> (1535) [N. A.]	365
Arne DEMBEK:	
William Tyndale: <i>A Pathway into the Holy Scripture</i> (1531?) [N. A.]	379
Christoph STROHM:	
Kálvin János: <i>Institutio Christianae Religionis</i> I, 6–9 (A keresztyén vallás rendszer) – 1559 [N. A.]	397
Anselm SCHUBERT:	
Sebastian Franck: <i>Das verbüthschiert Buch</i> ('A hétpecsétes könyv') [N. A.] ...	407
Hans-Peter GROßHANS:	
Matthias Flacius Illyricus: <i>Clavis Scripturae Sacrae</i> (1567) [N. A.]	417

KORAI MODERN PROTESTÁNS HERMENEUTIKÁK	425
Mark W. ELLIOTT: Korai modern protestáns hermeneutika: bevezetés [H. E.]	427
Torrance KIRBY: A bibliértelmező Richard Hooker [H. E.]	433
Mark W. ELLIOTT: Johannes Cocceius [H. E.]	447
Kęstutis DAUGIRDAS: Philipp van Limborch: <i>Theologia christiana</i> (1686) [N. A.]	461
Charles K. TELFER: Campegius Vitringa, id. „Praefatio ad lectorem,” in: <i>Commentarius in librum prophetiarum Jesaiae</i> (1716), és „De interpretatione prophetiarum,” in: <i>Typus doctrinae propheticae, in quo de prophetis et prophetiis agitur, hujusque scientiae praecepta traduntur</i> (1708) [H. E.]	471
Maria-Cristina PITASSI: John Locke [T. B.]	487
Mark W. ELLIOTT: Jean LeClerc [Sz. M.]	501
Michael C. LEGASPI: Robert Lowth: <i>Preliminary Dissertation. Isaiah. A New Translation</i> (1778) [Sz. M.]	515
KATOLIKUS BIBLIAI HERMENEUTIKÁK (16–20. SZÁZAD)	531
Leonhard HELL: Katolikus bibliai hermeneutikák (16–20. század): bevezetés [N. A.]	533
Fernando Domínguez REBOIRAS: Santes Pagninus: <i>Isagogae ad sacras literas, eiusdem Isagoga ad mysticos sacrae Scripturae sensus</i> (1536) [N. A.]	541

Peter WALTER:	
Melchior Cano: <i>De locis theologicis</i> (1563) [N. A.]	551
Fernando Domínguez REBOIRAS:	
Martín Martínez de Cantalapiedra: <i>Libri decem hypotyposeon theologiarum sive regularum ad intelligendum scripturas divinas</i> (1565) [N. A.]	565
Helmut ZEDELMAIER:	
Sixtus Senensis: <i>Bibliotheca sancta</i> (1566) [N. A.]	575
Thomas DIETRICH:	
Roberto Bellarmino: <i>De verbi Dei interpretatione</i> (1586) [N. A.]	583
Marius REISER:	
Richard Simon: <i>Histoire critique du Vieux Testament</i> (1678/1685) [N. A.] ..	595
Franz-Josef NIEMANN:	
Pierre-Daniel Huet: <i>Demonstratio Evangelica</i> (1679) [N. A.]	607
Bernhard LANG:	
Augustin Calmet: <i>Dissertations. Prolégomènes de l'Écriture sainte</i> (1720) [N. A.]	617
Klaus UNTERBURGER:	
XIII. Leó pápa: <i>Providentissimus Deus</i> enciklika (1893) [N. A.]	633
Claus ARNOLD:	
Alfred Loisy: <i>Études bibliques</i> (1903) [N. A.]	645
Bernard MONTAGNES:	
Marie-Joseph Lagrange: <i>La Méthode historique</i> (1903/4) [N. A.]	657
Klaus UNTERBURGER:	
XII. Pius pápa: <i>Divino afflante Spiritu</i> enciklika (1943) [N. A.]	667
Leonhard HELL / Karim SCHELKENS:	
II. Vatikáni zsinat: <i>Dei Verbum</i> (1965) [N. A.]	677

ÁLTALÁNOS HERMENEUTIKÁK ÉS BIBLIAI HERMENEUTIKÁK A FELVILÁGOSODÁS ÉS A PIETIZMUS KORÁBAN	689
Marianne SCHRÖTER: Felvilágosodás és pietizmus: bevezetés [N. A.]	691
Marianne SCHRÖTER: Siegmund Jacob Baumgarten: <i>Unterricht von Auslegung der heiligen Schrift</i> (1742) [N. A.]	695
Constantin PLAUL: Johann August Ernesti: <i>Institutio Interpretis Novi Testamenti</i> (1761) [N. A.] .	705
Constantin PLAUL: August Hermann Francke: <i>Manuductio ad lectionem Scripturae Sacrae</i> (1693) és <i>Praelectiones hermeneuticae</i> (1717) [N. A.]	717
Christian SENKEL: Johann Georg Hamann: <i>Aesthetica.in.nuce. Eine Rhapsodie in kabbalistischer Prose</i> (1762) [K. É.]	729
Christian SENKEL: Johann Gottfried Herder: <i>Az emberiség legrégebbi irata</i> (1774/1776) [K. É.] .	743
Dirk EFFERTZ: Georg Friedrich Meier: <i>Versuch einer allgemeinen Auslegekunst</i> (1757) [N. A.] .	757
Marianne SCHRÖTER: Johann Jakob Rambach: <i>Institutiones Hermeneuticae Sacrae</i> (1723) [N. A.] ..	767
Marianne SCHRÖTER: Johann Salomo Semler: <i>Vorbereitung zur theologischen Hermeneutik</i> (1760) [N. A.]	781
Marianne SCHRÖTER: Johann Salomo Semler: <i>Neuer Versuch die gemeinnützige Auslegung und Anwendung des neuen Testaments zu befördern</i> (1786) [N. A.]	795
Dirk EFFERTZ: Christian Wolff: <i>Deutsche und lateinische Logik</i> (1712, illetve 1728) [N. A.] .	807

PROTESTÁNS BIBLIAI HERMENEUTIKÁK

A 19. SZÁZADBAN	819
Eve-Marie BECKER / Hans-Peter GROßHANS: 19. századi protestáns hermeneutikák: bevezetés [N. A.]	821
Dietz LANGE: Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher: <i>Über den Begriff der Hermeneutik</i> (1829) [N. A.]	825
Alf CHRISTOPHERSEN: Friedrich Lücke: <i>Grundriß der neutestamentlichen Hermeneutik und ihrer Geschichte</i> (1817) – Ideen zu einem „Prinzip der christlichen Philologie“ [N. A.]	839
Werner ZAGER: David Friedrich Strauß: <i>Das Leben Jesu, kritisch bearbeitet</i> (1835) [N. A.] ...	857
Mogens MÜLLER: Henrik Nikolai Clausen: <i>Hermeneutik des Neuen Testaments</i> (1840) [N. A.] .	873
Uwe SWARAT: Johann Christian Konrad (von) Hofmann: <i>Biblische Hermeneutik</i> (1880) és más hermeneutikai írások [N. A.]	885
Andreas Urs SOMMER: Franz Overbeck: <i>Über Entstehung und Recht einer rein historischen Betrachtung der Neutestamentlichen Schriften in der Theologie</i> (1871) [N. A.] .	901
A 20. SZÁZAD	
A PROTESTÁNS HERMENEUTIKA NÉZŐPONTJÁBÓL	913
Eve-Marie BECKER / Hans-Peter GROßHANS: 20. századi protestáns hermeneutika: bevezetés [N. A.]	915
Donald WOOD: Karl Barth: <i>Der Römerbrief</i> (1919 és 1922) [Sz. M.]	919
Hans-Christoph ASKANI: Franz Rosenzweig: <i>Die Schrift und Luther</i> (1926) [N. A.]	931

Mogens MÜLLER:	
Frederik Torm: <i>Hermeneutik des Neuen Testaments</i> (1930) [N. A.]	945
Konrad HAMMANN:	
Rudolf Bultmann: <i>Neues Testament und Mythologie</i> (1941) [N. A.]	957
Pierre BÜHLER:	
Gerhard Ebeling: <i>Evangelische Evangelienauslegung</i> (1942) [N. A.]	973
Arie W. ZWIEP:	
Biblia hermeneutika 1950-től napjainkig: trendek és fejlemények [Sz. M.] ..	983
Bibliográfia	983
1. Bevezetés	998
2. A Bultmann utáni iskola	1000
2.1. Az új hermeneutika	1000
2.2. Ernst Käsemann, a <i>New Quest</i> és a kánon	1003
3. Kritikus hangok	1006
3.1. Az üdvtörténeti iskola	1006
3.2. A biblikus teológiai mozgalom	1008
3.3. Közelítések a kánon felől	1011
3.4. További fejlemények és új perspektívák	1013
4. Hans-Georg Gadamer és a második hermeneutikai fordulat	1016
4.1. <i>Wahrheit und Methode</i> (1960)	1016
4.2. Hatástörténet, alkalmazás és a horizontok összeolvadása	1019
4.3. Az eminens szöveg	1022
5. Kritikus hangok	1023
5.1. Emilio Betti és az értelmezés négy kánonja	1023
5.2. Eric Donald Hirsch és a szerzői szándék kérdése	1024
5.3. Jürgen Habermas és a kritikai elmélet	1025
6. Strukturizmus és a Biblia: a szöveg mint világ	1026
7. Analitikus nyelvfilozófia és a beszédaktus-elmélet	1028
7.1. A beszédaktus teoretikusai	1028
7.2. A beszédaktus-elmélet és a biblaértelmezés	1029
8. Paul Ricoeur, valamint a szimbólum és az elbeszélés felfedezése	1030
8.1. Az interpretációk konfliktusa	1031
8.2. Idő és elbeszélés	1033
8.3. Ricoeur bibliai hermeneutikája	1033
8.4. Az elbeszélés felfedezése	1035

9. Az olvasó felfedezése: az olvasóközpontú hermeneutika	1036
9.1. Hans Robert Jauss és a befogadásesztétika tanulmányozása	1037
9.2. Wolfgang Iser és az implikált olvasó	1037
9.3. Umberto Eco és a szöveges együttműködés modellje	1038
9.4. Stanley Eugene Fish és jelentés az értelmező közösségben	1039
9.5. Az intertextualitás tanulmányozása	1040
10. A posztstrukturalizmus és a Biblia: a világ mint szöveg	1041
10.1. Roland Barthes és a világ mint szöveg	1041
10.2. Michel Foucault és a hatalom retorikája	1042
10.3. Jacques Derrida és a dekonstrukció	1044
10.4. John David Caputo és a vallás nélküli vallás	1045
11. A különbözőség felfedezése: kontextuális hermeneutika	1046
11.1. (Politikai) felszabadítás-teológia	1047
11.2. Fekete teológia	1049
11.3. Feminista hermeneutika és a társadalmi nemekkel foglalkozó kutatás (<i>gender studies</i>)	1051
11.4. Posztkoloniális hermeneutika	1053
11.5. Autobiiblikritika / önéletrajzi jellegű bibliakritika	1055
12. A teológiai hermeneutika (újbóli) felfedezése	1056
12.1. A posztliberális hermeneutika	1057
12.2. A Szentírás teológiai értelmezése	1059
12.3. Közös gondolkodás a szent könyvekről (<i>Scriptural Reasoning</i>)	1061
13. Záró megjegyzések és kilátások	1061
TÖRÖK Csaba:	
A bibliai hermeneutika kérdései a II. Vatikáni zsinat utáni egyházi megnyilatkozásokban	1063
BENYIK György:	
Utószó	1079
Fontosabb hermeneutikai tanulmányok és összefoglalók magyar nyelven	1083
Névmutató [Sz. E.]	1091